

До спеціалізованої вченої ради ДФ 64.055.004
Харківський національний економічний
Університет імені Семена Кузнеця

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, професора, професора кафедри
інформаційних систем в управлінні та обліку
Державного університету «Житомирська політехніка»

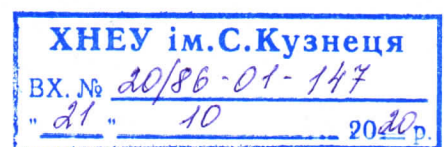
Легенчука Сергія Федоровича

на дисертаційну роботу **Погрібняк Дарини Сергіївни**
«Організація бухгалтерського обліку в адаптивному управлінні
об'єднанням підприємств», виконану на здобуття ступеня доктора
філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
за спеціальністю **071 «Облік і оподаткування»**

1. Актуальність теми дисертаційної роботи.

Організація бухгалтерського обліку зазнає постійних трансформацій відповідно до змін, які відбуваються у економічному середовищі. Цифровізація, як сучасний виток розвитку суспільства та світового господарства, сприяє виникненню нових форм взаємодії між учасниками економічних відносин, пов'язаних із прискоренням темпів обміну інформацією, зростанням ролі інформаційних ресурсів над іншими видами активів. Вона у значній мірі прискорює темп здійснення господарських операцій об'єднань підприємств та змінює звичне бачення стосовно форми матеріальних та нематеріальних активів, які виступають предметом взаємодії суб'єктів господарювання.

Соціально-економічні кризи, обмеженість доступних матеріальних і фінансових ресурсів, процеси глобалізації й інтеграції та інші фактори спонукають підприємства входити до складу певних об'єднань для того, щоб мати змогу витримувати конкуренцію на ринку в існуючих економічних умовах. Це обумовлено перевагами об'єднання підприємств порівняно з окремими підприємствами, які, проте, не нівелюють труднощі, що виникають у діяльності таких суб'єктів господарювання: наявність складної організаційної структури, великої кількості інформаційних каналів та користувачів інформації тощо.

Вплив зовнішнього середовища потребує від об'єднань підприємств належного пристосування до існуючих умов, реалізація якого можлива через упровадження адаптивного управління. Воно, в свою чергу, має певну специфіку в частині формування інформаційного забезпечення управлінських рішень, формування якого вимагає належної організації обліку, що актуалізує тему дисертаційної роботи.

2. Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими планами, програмами та прикладними дослідженнями.

Актуальність результатів дисертації Погрібняк Дарини Сергіївни підтверджується також безпосереднім зв'язком із науково-дослідною роботою провідних вчених Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (с. 19), зокрема за фундаментальною темою «Консолідація обліково-аналітичної інформації в організації управління безпекою інноваційного розвитку великомасштабних економіко-виробничих систем: теорія та методологія» (номер державної реєстрації 0115U002375), де здобувачем особисто виконано підрозділ 1.2. Облікове забезпечення контролінгу та моделювання організації обліку в діяльності об'єднань підприємств.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації Погрібняк Д.С., мають достатньо високий рівень обґрунтованості, що обумовлено якісним та глибоким аналізом значного обсягу (200 найменувань, с. 194-215) наукових та статистичних джерел інформації, пов'язаних із організацією бухгалтерського обліку, адаптивним управлінням і діяльністю об'єднань підприємств, та використанням сучасних методів дослідження – економіко-математичне моделювання (с. 28), морфологічний аналіз (с. 33-34, 65, додаток Б), сукупність методів статистичного аналізу (с. 25-27, 119-120, додаток А, К), методи експертного оцінювання (с. 122-123, додаток Л), таксономічний аналіз (с. 106-114, Додаток Ж), методи нечіткої логіки (с. 124-130).

Отримані автором наукові результати, що виносяться на захист, полягають у наступному:

удосконалений методичний підхід до оцінювання стану організації бухгалтерського обліку в адаптивному управлінні об'єднанням підприємств

відрізняється від існуючим співвіднесенням сукупності інтегральних показників ефективності (за складовими управління, персоналу, виробництва, фінансової активності) з рівнем зрілості організації бухгалтерського обліку та якістю обліково-аналітичної інформації. Його впровадження дозволило обґрунтувати заходи з реалізації облікової підтримки управлінських рішень в адаптивному управлінні;

удосконалена технологія обліково-аналітичного забезпечення управлінських рішень в частині врахування схеми інтересів стейкхолдерів, ступеня інтеграції обліково-аналітичних систем у розрізі ієрархії адаптерів та вимог контролінгу щодо реалізації стратегії адаптації у діяльності об'єднання підприємств дозволила підвищити якість роботи з обліковими номенклатурами шляхом зменшення проявів асиметрії бухгалтерської інформації у процесі адаптивного управління;

удосконалено процедуру формування консолідованої інформації щодо відображення випадкових витрат в управлінському обліку, наукова новизна якої полягає у деталізації облікової інформації за функціями менеджменту, стейкхолдерами, бізнес-процесами, видами продукції, елементами витрат, характером витрат (постійні, змінні) та відхиленнями (позитивне, негативне), дозволила забезпечити належну координацію діяльності учасників об'єднання підприємств;

розвинена концептуальна схема організації бухгалтерського обліку в адаптивному управлінні об'єднанням підприємств є науковим підґрунтям для змін у теоретико-практичній площині організації бухгалтерського обліку в частині розвитку теоретичних положень, врахування впливу та доповнення переліку принципів адаптивного управління, визначення етапів організації обліку відповідно до ієрархії адаптерів та інформаційних запитів у процесі адаптивного управління об'єднанням підприємств, обґрунтування схеми інформаційного середовища консолідації даних;

розвинений методичний підхід до безперервного удосконалення моделі організації бухгалтерського обліку, відмінність якого полягає у використанні дій та процедур, які сформовано для забезпечення уніфікації та можливості розкладання облікової інформації в адаптивному управлінні відповідно до запитів стейкхолдерів, дозволив стандартизувати обліково-аналітичні системи учасників об'єднання підприємств, що у перспективі спрямовано на позитивний вплив на їх стан організації бухгалтерського обліку.

3. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів.

Науково-теоретичні результати дослідження та обґрунтовані пропозиції можуть бути використані у подальших теоретичних дослідженнях та в обліковій практиці об'єднань підприємств. Розвиток теоретичного підґрунтя, удосконалення методичного підходу до оцінювання організації бухгалтерського обліку в адаптивному управлінні об'єднанням підприємств та розроблення заходів щодо удосконалення обліково-аналітичної підтримки інформаційних запитів у процесі прийняття управлінських дозволяють зробити висновок про те, що проведене дослідження має важливе науково-практичне значення. Підтвердженням цього є той факт, що отримані результати були використані у діяльності ТОВ «Покровська садиба» (довідка № 3 від 29.01.2020), ТОВ «Завод високовольтної апаратури» (довідка № 11/17 від 05.02.2020), ТОВ «ПІ «Енергетичні рішення» (довідка № 3/2020 від 12.02.2020).

Практична цінність результатів доведена і їх впровадженням у навчальний процес ХНЕУ ім. С. Кузнеця (довідка № 28/86-34-101 від 18.05.2020 р.):

для підготовки магістрів за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» під час викладання навчальної дисципліни «Організація бухгалтерського обліку та контролю в управлінні підприємством»;

для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що навчаються за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит» спеціальності 071 «Облік і оподаткування», під час викладання навчальної дисципліни «Управлінський облік».

4. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях.

Результати дослідження були оприлюднені у 17 наукових працях, з яких: 1 стаття у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу (Чеська Республіка); 7 статей у наукових фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз; 9 тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Загальний обсяг

опублікованих праць за темою дисертації становить 5,4 ум.-друк. арк., з них особисто здобувачеві належить 4,9 ум.-друк. арк.

У процесі оприлюднення наукових результатів було дотримано вимоги пунктів 9, 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167, а також Наказу МОН від 23.09.2019 № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук», що підтверджує достатність публікацій.

5. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертація Погрібняк Д.С. містить анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел і додатки. У вступі (с. 17-24) обґрунтовано актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами, сформульовано предмет, об'єкт, мету та завдання дослідження, охарактеризовано використані методи, наукову новизну результатів, їх апробацію та оприлюднення. Зміст дисертації відповідає визначеним завданням та у повній мірі розкриває отримані наукові результати. Матеріал дослідження викладено послідовно, логічно з використанням необхідних методів для обґрунтування отриманих висновків. Варто відзначити роботу автора в частині формування понятійно-категоріального апарату, узагальнення математичних розрахунків, що представлено у додатках дисертації.

Оформлення дисертації відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

1. На рис. 1.9 дисертації (с. 50) запропоновано структуру обліково-аналітичного забезпечення в адаптивному управлінні об'єднанням підприємств, блоки якої побудовані у розрізі підсистем обліку й аналізу. Основна увага в дослідженні в частині наукових результатів зосереджена на управлінському обліку, однак питанням стратегічного обліку приділено значно менше уваги. Бажано було б більш детально розкрити ці питання, оскільки стратегічний облік на сьогодні займає вагомим місце в системі інформаційного забезпечення управління підприємством, зокрема, в частині врахування впливу зовнішнього середовища.

2. Поряд з обліково-аналітичним забезпеченням автор вважає доцільним використовувати інформацію про результати моніторингу зовнішнього

середовища в частині відстеження параметрів взаємодії між учасниками об'єднання підприємств, проте у дослідженні не розкрито організаційний аспект реалізації такого моніторингу, зокрема чи входить він до складу завдань підсистеми стратегічного обліку та аналізу. Необхідно було б більш глибоко розкрити це питання у роботі, оскільки впровадження моніторингу зовнішнього середовища потребує досить часті періодичності його здійснення та зумовлює необхідність здійснення організаційних змін, наприклад в частині використання додаткових послуг спеціалістів (маркетологів, професійних оцінювачів, консультантів тощо), що вимагає понесення підприємством значних витрат.

3. На рис. 3.1. (с. 139) наведено схему оцінювання і вдосконалення адаптивного управління об'єднанням підприємством, складовою якої є модель розвитку підприємства. Бажано було б надати характеристику даного елемента (тактичний або стратегічний розвиток) та показати його зв'язок із моделлю організації бухгалтерського обліку в адаптивному управлінні об'єднанням підприємств.

4. Представлена у дисертації схема інтересів стейкхолдерів об'єднань підприємств у процесі адаптивного управління (рис. 3.10, с. 154) потребує уточнення в частині розширення переліку видів, інтересів та завдань стейкхолдерів відповідно до їх ролі в адаптивному управлінні об'єднанням підприємств, адже це визначає подальше формування обліково-аналітичних забезпечення інформаційних запитів. Зокрема, додаткового обґрунтування потребують причини відсутності інвесторів у складі стейкхолдерів об'єднань підприємств у процесі адаптивного управління, які є основним користувачем інформації з системи фінансового обліку.

5. Представлена у роботі концепція формування адаптерів другого рівня (с. 159, 162) для об'єднання підприємств містить у собі систему облікових рахунків, показники та управлінські рішення, але з тексту дисертації не зовсім зрозуміло, яким чином відбувається вибір їх переліку. Доцільно було б детальніше пояснити процес такого вибору та проаналізувати можливості впровадження запропонованої концепції формування адаптерів другого рівня в умовах використання сучасних інформаційних систем та технологій бухгалтерського обліку.

Вищевказані недоліки мають дискусійний характер і в цілому не знижують наукової новизни й практичного значення дисертаційної роботи.

7. Загальний висновок.

Проведений аналіз дисертаційної роботи Погрібняк Дарини Сергіївни дає змогу зробити висновок, що за своїм змістом, теоретичним рівнем та практичною значимістю вона є завершеною науковою працею, в якій отримані науково-обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують завдання щодо організації бухгалтерського обліку в адаптивному управлінні об'єднанням підприємств.

Дисертаційна робота «Організація бухгалтерського обліку в адаптивному управлінні об'єднанням підприємств» за своїм змістом, науковою та практичною значимістю відповідає вимогам пунктів 9, 10, 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167 та Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації». Апробація та публікація наукових результатів є достатньою. Все це підтверджує той факт, що автор дослідження Погрібняк Дарина Сергіївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Офіційний опонент:

професор кафедри

інформаційних систем в управлінні та обліку

Державного університету

«Житомирська політехніка»,

доктор економічних наук, професор

Сергій ЛЕГЕНЧУК

Підпис д.е.н., професора Легенчука С. завіряю

Перший проректор Державного університету

«Житомирська політехніка»

доктор економічних наук, професор:

Оксана ОЛІЙНИК

« » _____ 2020 р.